

УПРАВЛІННЯ КУЛЬТУРИ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ЦЕНТР ОХОРОНИ ТА ДОСЛІДЖЕНЬ ПАМ'ЯТОК АРХЕОЛОГІЇ
УПРАВЛІННЯ КУЛЬТУРИ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛДЕРЖАДМІНІСТРАЦІЇ
ПОЛТАВСЬКИЙ КРАЄЗНАВЧИЙ МУЗЕЙ імені Василя Кричевського

**ЗВІД
ПАМ'ЯТОК ІСТОРІЇ
ТА КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ:
ПОЛТАВСЬКА ОБЛАСТЬ**

Козельщинський район

Полтава
ТОВ «АСМІ»
2015

УДК 904(457.53)
ББК 63.3(4Укр-4Пол)-7
3-43

***Друкується за рішенням Вченої ради Полтавського краєзнавчого музею
імені Василя Кричевського. Протокол № 1 від 18 березня 2015 р.***

Редакційна колегія тому:

Ю.В. Волошин, А.М. Киридон, В.О. Мокляк, Т.К. Кондратенко, О.Б. Супруненко, В.П. Титаренко, О.М. Титова,
Г.І. Фасій, К.Б. Фесик, М.А. Якименко

Упорядкування, наук. редагування, підготовка до друку В.О. Мокляка, редагування археологічної частини та передмова В.О. Мокляка, О.Б. Супруненка.

***При передруку, чи іншому використанні матеріалів, посилання на джерело обов'язкове.
Відповідальність за достовірність наведених фактів,
правильність цитування несуть автори статей.***

Автори статей: В.А. Андрієць, М.О. Авдєєва, І.О. Ворона, Л.А. Головка, І.С. Дашівець, С.Л. Кигим, В.В. Ключко, І.М. Кулатова, Л.М. Кушко, А.А. Лаврінченко, О.С. Лимар, Л.М. Лугова, В.В. Лямкін, І.С. Мельникова, В.С. Мокієнко, В.О. Мокляк, Г.М. Некрасова, В.А. Павленко, В.С. Павлюк, Д.І. Піщаний, Є.Є. Пономаренко, В.І. Посухов, Ю.О. Пуголовко, С.В. Сапегін, Г.Д. Сердюк, Н.М. Сиволап, Ю.Г. Сиволап, О.В. Сидоренко, А.М. Скирда, О.А. Скирда, Н.О. Стецюк, О.Б. Супруненко, С.П. Тесленко, О.Ф. Тригубенко, Ю.С. Фуга, О.В. Халимон, Л.П. Крупин, Л.В. Чеботарьова, Б.І. Чернушенко, В.В. Шерстюк, О.О. Шиян, В.А. Яремченко.

*На першій сторінці обкладинки пам'ятка історії та архітектури
Собор Різдва Пресвятої Богородиці Козельщинського Різдва Пресвятої
Богородиці жіночого монастиря*

- Звід пам'яток історії та культури України: Полтавська область.**
3-43 Козельщинський район [Текст] = Register of Monuments of History and Culture of Ukraine: Poltava Region. Kozelshchina district / Полт. краєзн. муз. ім. В. Кричевського; Андрієць В.А., Авдєєва М.О., Ворона І.О. та ін.; ред. кол.: Ю.В. Волошин, А.М. Киридон, Кондратенко Т.К. та ін.; [упоряд., наук. ред. В.О. Мокляк; передмова В.О. Мокляка, О.Б. Супруненка]. – Полтава: ТОВ «АСМІ», 2015. – 538 с. : іл.

ISBN 978-966-182-401-9

Пропоноване увазі читача видання продовжує серію публікацій матеріалів до «Зводу пам'яток історії та культури України», що знаходяться на території Полтавської обл. Даний випуск присвячений пам'яткам природи, археології, історії, архітектури та техніки, що розташовані на території Козельщинського р-ну Полтавської обл.

УДК 904(457.53)
ББК 63.3(4Укр-4Пол)-7

ISBN 978-966-182-401-9

© Полтавський краєзнавчий музей
імені Василя Кричевського, 2015.
© В. А. Андрієць, В.О. Мокляк, Л.М. Лугова,
І.С. Мельникова, Н.О. Стецюк,
О.Б. Супруненко, В.В. Шерстюк, ілюстрації, 2015
© ТОВ «АСМІ», оформлення, 2015

Солониця, с. Солоницька сільська рада

376. Курганний могильник I Бутової могили, IV – II тис. до н. е., епоха енеоліту – бронзового віку (археол.)

Розташований за 3,52 км на південний схід (азимут 234°) від приміщення Солоницької сільської ради, за 1,01 км на схід (азимут 74°) від східної околиці південної частини с. Базалуки Дмитрівської сільської ради м. Комсомольська, за 0,86 км на південь (азимут 191°) від шосе М-22 мм. Олександрія – Полтава з вказівником розмежування Козельщинського і Кременчуцького районів. Географічні координати умовного центру великого кургану (датум WGS 84): 49°07'48,51" північної широти та 33°42'21,96" східної довготи.

Обстежувалася О. Б. Супруненок і В. В. Шерстюком у 2006 р., О. Б. Супруненок (з метою укладання облікової документації та включення до Державного реєстру нерухомих пам'яток України) – восени 2014 р.

Кургани споруджені на відрогopodobному підвищенні третьої надзаплавної тераси лівого берега р. Псла, за 1,2 км на захід від її краю, заввишки 74,5 м над рівнем Балтійського моря та 8,5 м над заболоченою основою тераси, за 0,34 км на захід – північний захід від лісосмуги

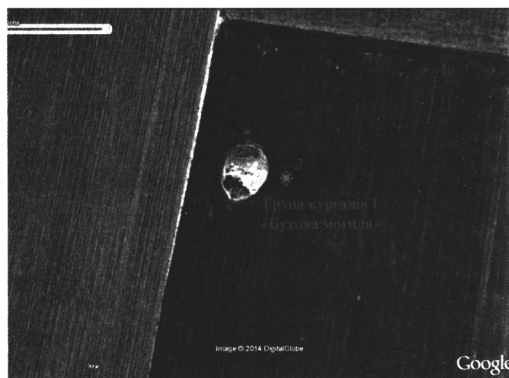
між сс. Солониця і Комінтерн. За 0,12 – 0,30 км на північний схід від більшого з курганів розташовані три заглибини заораних степових «блюдець». Повз них свого часу пролягала наразі розорана польова дорога.

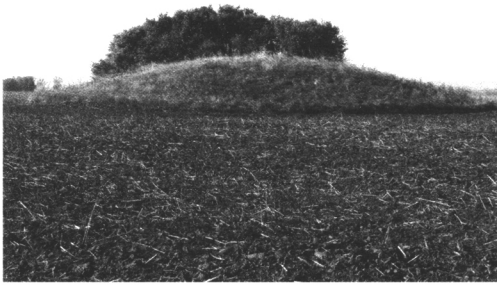
Могильник у складі двох насипів займає підвищений край відрогopodobного утворення плато на північний схід від с. Базалуки. Великий задернований насип № 1 (із власною назвою «Бутова могила») має висоту 5,1 м, діаметр 40 x 51 м, дещо видовжений із північного сходу на південний захід, має овальну в плані форму. На топографічних основах масштабу 1: 10000 см сер. – останньої чв. XX ст. курган вказаний із відносною висотою у 5 м та абсолютною висотою над рівнем моря 79,6 – 80,1 м.

Зі сходу та південного заходу курган поріс деревами і щільною смугою куців терену. Здіймається над околom стрімким у перетині (у формі сегмента кулі) високим рукотворним підвищенням, з дещо сплющеною вершиною і підораними полами. На вершині з північно-східного боку наявні рештки обвалування і підсипки тригункту діаметром 5 м. Поверхня місцями пошкоджена лисячими норами, які свого часу розкопувалися мисливцями, від чого є невеликі, проте досить глибокі просілі ями.

Перша згадка про курган пов'язана зі вміщенням до списку заселених місць Малоросійської губернії 1799 – 1801 рр. серед поселень Кременчуцького повіту – хутора Бутової Могили (з 1 мешканцем).

Не пізніше сер. XIX ст. на кургані з'явилося кладовище, про що свідчать картографічні джерела (можливо, власне хут. Бутової Могили, так як на сер. XIX ст. населених пунктів у найближчій окрузі не існувало). На картах 1930-х – 1941 рр. об'єкт показаний як курган із відносною висотою 5,7 м. У 1955 р. – насип поданий у масштабі з відносною висотою 4,4 м, що мав власну назву «курган Могила Бута» і розташовану зверху точку знімальної сітки з абсолютним значенням висоти 79,7 м. Як масштабний курган із відносною висотою 5,0 м та пунктом

тріангуляції на вершині, об'єкт показаний на дрібномасштабній карті 1982 р. За картографічною основою 2010 р. позначений із абсолютною висотою 79 м і власною назвою – «курган Могила Бута».

Курган № 2, розташований зі східного боку, за 14 м від поли кургану № 1 – розтягнутий розорюванням, хоча має правильну округлу в плані форму. Його висота – 0,3 м, діаметр – 15 м. Посередині є пляма розораного материкового викиду від одного з поховань.

За 0,1 км на південний схід від задернованого насипу № 1 знаходиться розорана «пляма» решток насипу і викиду від зруйнованого оранкою кургану діаметром близько 25 м.

Поряд із насипами та на меншому з них виявлені уламки ліпного посуду постмаріупольської, ямної, катакомбної і зрубної культур, неподалік на захід – фрагменти гончарної кераміки XIX ст. Ці знахідки є підставою для датування об'єктів комплексу.

Площа, зайнята курганами, включаючи підорані поли, складає орієнтовно 0,1750 га. Стан збереження кургану № 1 – Бутової могили – ближче до доброго; кургану № 2 – незадовільний.

Джерела та література: Супруненко О.Б., Шерстюк В.В. Звіт про археологічні обстеження території та округи Біланівського родовища залізистих кварцитів на території Дмитрівської сільської ради м. Комсомольськ та Кременчуцького району Полтавської області в 2006 р. // НА ІА НАНУ. – Ф. е. – 2006/63; НА ЦОДПА. – Ф. е. – Спр. 439. – Арк. 69-70. – Рис. 4: 72; 5: 72; 177-178; Супруненко О. Б. Звіт про археологічні обстеження та експертизи

на території Полтавської області в 2014 р. // НА ІА НАНУ. – Ф. е. – 2014; НА ЦОДПА. – Ф. е. – Спр. 739; Карті: Ряд XXV. Лист 12. Военно-топографическая карта Полтавской губернии. – Масштаб 3 вер. в дюйме. Г. Екатеринославской, Херсонской и Полтавской / Грав. конт. топ. Ментин, 3-й предм. учен. Лисицын, горы чин. Наговицын и Зиновьев; Вырез. слова Поповцев и Иванов 7-й. – [Изд. 1850-х гг.]; Ряд XXV. Лист 12. Военно-топографическая карта Полтавской губернии. – Масштаб 3 вер. в дюйме. Г. Екатеринославской, Херсонской и Полтавской. Часть Херсонской Губернии исправл. по рекогносц. 1869 г., часть Полтавской Губернии исправл. по рекогносц. 1869 г. / Грав. конт. топ. Ментин, 3-й предм. учен. Лисицын, горн. чин. Наговицын и Зиновьев; Вырез. слова Поповцев и Иванов 7-й // Военно-топографическая карта Полтавской губернии. Масштаб 3 вер. в дюйме. – СПб.: Военно-топографическое депо, 1863 – 1878. – Атлас. – Л. 12; Ряд XXV. Лист 12. Военно-топографическая карта Полтавской губернии. – Масштаб 3 вер. в дюйме. Г. Екатеринославской, Херсонской и Полтавской. Часть Херсонской Губернии исправл. по рекогносц. 1869 г., часть Полтавской Губернии исправл. по рекогносц. 1869 г. Железная дорога нанесена по съемке 1887 г. / Грав. конт. топ. Ментин, 3-й предм. учен. Лисицын, горы чин. Наговицын и Зиновьев; Вырез. слова Поповцев и Иванов 7-й – [Изд. 1900–1917 гг.]; М-36-104. – с. Манжеля. – М 1:100 000. – По съемкам 1931, 1932 гг. – Ген. штаб Красной Армии. – Первое изд. – 1941 г.; М-36-104-В. – (Потоки). – М 1:50 000. – УССР. Киевская обл. – Управл. воен. топографов, 1931. – Рекогносц. 1932 г.; М-36-104-В-б. – Солонища. – М 1: 25 000. – УССР. Полтавская обл. – ГУГК МВД СССР. – Сост. 1954 р. по материалам съемки 1953 г. – Отпеч. в 1955 г.; X-39-63-A-6-2. – М 1: 10 000. – Съемка 1975 г. – М.: ГУГК при СМ СССР. – 13-XI-78 г.; Днепродзержинское водохранилище. – М 1: 50 000. – К., 2010; Сидоренко Г. О. Довідник з археології України. Полтавська область / Г. О. Сидоренко, Є. В. Махно, Д. Я. Телегін / АН УРСР, Ін-т археол.; УТОПІК. – К.: Наукова думка, 1982. – С. 60; Описи Лівобережної України кінця XVIII – початку XIX ст.: описово-статистичні джерела / Упорядк., передм. Ананьєва Т. Б. – К.: Наукова думка, 1997. – С. 174; Супруненко О. Б., Шерстюк В. В. Нові археологічні дослідження на Кременчуччині. – К. – Полтава: ЦП НАНУ і УТОПІК, 2006. – С. 69. – Рис. 1: 72; 88.

О.Б. Супруненко, В.В. Шерстюк

Наукове видання

Упорядник – **МОКЛЯК** Володимир Олександрович

**ЗВІД ПАМ'ЯТОК ІСТОРІЇ ТА КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ:
ПОЛТАВСЬКА ОБЛАСТЬ**

Козельщинський район

Відповідальні за випуск: В.О. Мокляк, К.Б. Фесик.

Коректор – Н.М. Сиволап.

Комп'ютерна верстка – Є.А. Кулинич.

Підписано до друку 03.12.2015 р.

Формат паперу 70×100/16.

Папір офсетний. Друк офсетний.

Ум. друк. арк. 44,2. Тираж 300 пр. (1-й запуск 1-110). Зам. № 11557.

Видавець і виготовлювач ТОВ «АСМІ».

36011, м. Полтава, вул. В. Міщенко, 2.

Тел./факс: (0532) 56-55-29.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи

серія ДК №3357 від 25.12.2008 р.